

23.1.2015

Valtiovarainministeriölle

valtiovarainministerio@vm.fi**Lausunnon antaminen valtiovarainministeriölle hallituksen esitysluonnoksesta metropolihallintoa koskevaksi lainsäädännöksi**

Pyydettyä lausuntonaan otsikkoasiassa ilmoittaa Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä kunnioittavasti seuraavan lausunnon, jossa otetaan kantaa erityisesti niihin kysymyksiin, jotka liittyvät HSY:n toimintaan.

1 Lakiehdotukseen liittyvät kysymykset**1.1 1a. Metropolihallinnon perustamisen tarkoitus ja tavoitteet (1 §)**

Säännösehdotus on HSY:n kannalta katsottuna riittävän väljä eikä estä metropolihallinnon tehtävien laajentamista myöhemmässä vaiheessa, mikäli se katsotaan tarkoituksenmukaiseksi.

1.2 1b. Metropolihallinto ja sen jäsenkunnat (2-3 §§)

HSY:n kannalta metropolialueen laajuus on tarkoituksenmukainen.

Vesihuollon kannalta metropolialue muodostaa potentiaalisen yhteistoiminta-alueen, jolla yhdistetyt vesihuollon toiminnot (esimerkiksi veden- ja jätevedenpuhdistus) tai yhteinen vesihuoltolaitos on mahdollista toteuttaa.

Vastaavasti jätehuolto on mahdollista järjestää koko metropolialueella Vantaan jätevoimalaan tukeutuvana; tämä vaatisi kuitenkin varsin pitkän siirtymäajan.

Seutu- ja ympäristötiedon tehtävien osalta aluetta käsitellään laajemmin kohdassa 1.3.

Lisäksi on syytä huomata, että pääosa (yli 80 %) Vantaanjoen vesistön valuma-alueesta sijaitsee metropolialueella. Vantaanjoen vesistö on keskeinen suojelu- ja virkistyskohde ja maisematekijä metropolialueella; HSY:lle Vantaanjoki muodostaa tärkeän poikkeusolojen raakavesilähteen.

1.3 1c. Metropolihallinnon toimiala ja tehtävät (4 § ja lakiehdotus nro 8)**1.3.1 Yleistä**

Lakiesitysluonnoksen perustelujen mukaan metropolihallinnolle on tarkoitus siirtää ainoastaan strategisen tason tehtäviä, poikkeuksena joukkoliikenteen järjestäminen, jonka todetaan (2.16.5) olevan luonteeltaan ”enemmän operaatiivista toimintaa”. Tässä kohtaa on huomattava, että myös ilmanlaadun seu-

ranta on mittaustoiminnan osalta luonteeltaan operatiivista toimintaa, jonka siirtäminen metropolihallintoon edellyttää toiminnan jatkuvuuden turvaamista.

Operatiivisten toimintojen siirtäminen uuteen organisaatioon edellyttää, että toiminnan jatkuvuuden kannalta keskeiset sopimukset (laskutus, maksuliikenne, vakuutukset, ICT jne.) on edeltä käsin siirretty vastaanottavan organisaation nimiin niin, että toiminta voi jatkua keskeytyksittä. Tätä asiaa käsitellään tarkemmin 22 §:n käsittelyn yhteydessä.

1.3.2 Ilman laadun seuranta

SÄÄNNÖKSEN TAUSTA

Vuonna 1982 säädettiin ilmansuojelulaki ja vuonna 1985 uudistettiin laki Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnasta (YTV). Ilmansuojelulain 5 §:ssä määrättiin, että kunnat voivat hoitaa "ilmansuojelun seuranta-, tutkimus- ja suunnittelu sekä koulutus- ja valistustehtävät" yhteistoiminnassa ja vastaavasti YTV-laissa määrättiin, että kyseiset tehtävät kuuluvat YTV:lle.

YTV-laki uudistettiin kokonaisuudessaan vuonna 1996 kuntalainsäädännön muutoksia vastaavaksi. Uudistuksen yhteydessä siirrettiin ilmansuojelua koskeva säännös sellaisenaan uuteen lakiin. Kun YTV-laki kumottiin HSY:n perustamisen yhteydessä vuonna 2009 ja korvattiin lailla pääkaupunkiseudun kuntien jätehuoltoa ja joukkoliikennettä koskevasta yhteistoiminnasta, siirrettiin lain säännös edelleen sellaisenaan HSY:n perussopimuksen määräykseksi.

Ilmansuojelulaki kumottiin vuonna 2000, kun sen keskeisin sisältö siirrettiin ympäristönsuojelulakiin ja edelleen samansisältöisenä vuoden 2014 ympäristönsuojelulakiin (527/2014).

Ympäristönsuojelulain (527/2014) 143.1 §:n mukaan kunnan on alueellaan huolehdittava paikallisten olojen edellyttämästä tarpeellisesta ympäristön tilan seurannasta asianmukaisin menetelmin.

Ympäristönsuojelulain (527/2014) 143.2 §:n mukaan "Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, pääkaupunkiseudulla ilmanlaadun seurannasta huolehtivat Espoo, Helsinki, Kauniainen ja Vantaa yhdessä. Alle 2,5 mikrometrin suuruisten hiukkasten pitoisuutta ilmassa on pääkaupunkiseudulla seurattava jatkuvatoimisesti yhdellä pysyvästi sijoitetulla kaupungin yleistä ilmanlaatua edustavalla kaupunkitausta-asemalla."

HSY:n perussopimuksen 3 §:n 3 – kohdan mukaan kuntayhtymän tehtävänä on hoitaa jäsenkuntiensa ilmansuojelun seuranta-, tutkimus- ja – suunnittelu sekä koulutus- ja valistustehtävät.

Ilmanlaatuasetuksen (38/2011) 10 §:n / Liite I:n mukaan pääkaupunkiseutu (HSY-alue) muodostaa oman ilmanlaadun seuranta-alueen.

Ilmanlaatuasetuksen (38/2011) 1 §:n mukaan asetuksen tavoitteena on ilmanlaatudirektiivin täytäntöön panemiseksi säätää "ilman epäpuhtauksien sitovista ja tavoitteellisista enimmäispitoisuuksista, ilmanlaadun seuranta-alueista, ilmanlaadun mittauksista ja muista arviointimenetelmistä, ilmanlaadun turvaamiseksi laadittavien suunnitelmien ja selvitysten sisällöstä sekä ilmanlaatualueiden saatavuudesta, yleisölle tiedottamisesta ja yleisön varoittamisesta".

HSY-ALUE ILMANSUOJELUN SEURANTA-ALUEENA

EU:n direktiivissä 2008/50/EY (ns. ilmanlaatudirektiivi) erotellaan ilman laadun seurannassa harvaan asutut alueet väestökeskittymistä, joissa edellytetään tehokkaampaa ilman laadun tarkkailua. Suomessa on tulkittu olevan vain yksi tällainen väestökeskittymä, jonka muodostaa HSY:n alue. HSY:n alueella sovelletaan siis ilmanlaatudirektiivin, ympäristönsuojelulain ja ilmanlaatuasetuksen väestökeskittymää koskevia säännöksiä.

Aluejako on toteutettu siten, että Suomi on jaettu alun perin läänijakoon pohjautuviin seuranta-alueisiin, joista poikkeuksena pääkaupunkiseutu muodostaa oman seuranta-alueen (YTV-alue / HSY-alue), jolla sovelletaan tiukempia säännöksiä kuin muulla Uudenmaalla.

HSY:N ILMANSUOJELUTEHTÄVÄT

Merkittävimpiä kaupunki-ilman saasteita Suomessa ovat pienhiukkaset, hengittävät hiukkaset, typen oksidit, rikkidioksidi, hiilimonoksidi ja hiilivedyt, joiden pitoisuuksia HSY:n seuranta-alueella valvotaan. Lisäksi HSY seuraa otsonin, raskasmetallien, PAH-yhdisteiden ja pelkistyneiden rikkiyhdisteiden määrää sekä mustahiilen ja erilaisten hiukkasten määriä ja kokojakaumia. Seudulla on 11 ilmanlaadun mittausasemaa, joiden tulokset päivittyvät tunneittain HSY:n verkkosivuille.

HSY hoitaa sopimusperusteisesti energiatuotannon ympäristölupien edellyttämän velvoitetarkkailun sekä satamien ja lentoliikenteen ympäristövaikutusten seurannan.

Ilmanlaadun parantamiseksi pääkaupunkiseudun kaupungit sekä HSY ja HSL (silloinen YTV) ovat laatineet yhteisen ilmansuojeluohjelman. Ohjelman laatimiseen ryhdyttiin, koska hengittävien hiukkasten ja typpidioksidin raja-arvot ylittyvät Helsingissä vilkkaasti liikennöidyissä katukuiluissa ja keskusta-alueilla.

Pääkaupunkiseudun lisäksi HSY huolehtii sopimusperusteisesti ilmanlaadun seurannasta pääkaupunkiseudun ulkopuolisella alueella Uudellamaalla. Tällä ilmanlaadun seuranta-alueella on velvoite seurata ilmanlaatua vähintään kahdella mittausasemalla. Toinen asema sijaitsee Lohjalla ja toisella vuosittain paikkaa vaihtavalla mittausasemalla seurataan ilmanlaatua Hyvinkäällä, Järvenpäässä, Keravalla ja Porvoossa. Lisäksi typpidioksidia mitataan suuntaa antavalla menetelmällä yhdeksässä kunnassa: Hyvinkäällä, Järvenpäässä, Keravalla, Kirkkonummella, Lohjalla, Nurmijärvellä, Porvoossa, Tuusulassa, ja Vihdissä. Lisäksi määritetään PAH-pitoisuuksia yhdessä mittauspisteessä. Ilmanlaadun seurannassa kuntien vastuulla on ollut huolehtia mittauspaikkojen valinnasta ja luvista, keräinten vaihdosta, päästötietojen toimittamisesta ja paikallisesta tiedottamisesta.

Kaikille seurannassa mukana oleville kunnille, myös niille, joiden alueella ei ole mittausasemaa tai keräimiä, laaditaan leviämismallinnuksen avulla kunta-kohtainen arvio ilmanlaadusta. Metropolialueen kunnista ovat seurannassa kaikki muut kunnat Pornaisten kuntaa lukuun ottamatta.

SÄÄNNÖKSEN SISÄLLÖN JA VAIKUTUSTEN ARVIOINTIA

Metropolihallintolakiin ehdotetussa säännöksessä puhutaan ainoastaan ilman laadun seurannasta. Säännöksessä ei erikseen luetella siihen liittyviä tehtäviä.

Lakiesityksen perustelujen mukaan sanamuodolla kuitenkin tarkoitetaan HSY:n nykyisiä tehtäviä: ”Metropolihallinto huolehtisi jäsenkuntiansa ilman-suojelun seurannasta, tutkimuksesta ja suunnittelusta sekä koulutus- ja viestintätehtävistä.”

Vaikka lakitekstin ilmaisu onkin selvästi suppeampi kuin nykyinen HSY:n perussopimuksen tehtävämäärittely, ei käytännössä syntyne epäselvyyttä siirtävistä tehtävistä. Metropolihallinnolle on tarkoitus siirtää kaikki HSY:n nykyiset ilmansuojelutehtävät, mikä käytännössä merkitsee myös ilmanlaadun seurantaan käytettävien kaluston ja laitteiden siirtämistä metropolihallinnolle ja tarvittavan henkilökunnan siirtymistä metropolihallinnon palvelukseen. Metropolihallinnon perustamisen yhteydessä on syytä selvittää ympäristönsuojelulain ja ilmanlaatuasetuksen mukaisen aluejaon muuttamista siten, että metropolialue muodostaisi oman seuranta-alueensa.

Nykyisin HSY-alueen ulkopuoliset kunnat suorittavat sopimuksella vahvistetun korvauksen HSY:n niiden alueella suorittamista ilman laadun seurannan tehtävistä. Lisäksi ne vastaavat itse joistakin tehtävistä, kuten keräinten vaihdosta ja näytteenotosta. Nykyisin kunnan omana työnä hoidetut tehtävät siirtyvät metropolihallinnon kustannettaviksi. Metropolihallintoon liittyessä niiden kustannusvastuu perustuu väkilukuun, jolloin kustannusten jakautuminen muuttuu. Muutos on kuitenkin marginaalinen.

Metropolialueen ulkopuolisten Uudenmaan kuntien kanssa on sovittava erikseen toiminnan kustannusten jakamisesta. Energiatuotannon, lentoliikenteen ja satamien päästöjen seurantaa koskevat sopimukset siirretään HSY:ltä metropolihallinnolle.

1.3.3 Ilmastomuutoksen strategiatyö

Pääkaupunkiseudun ilmastostrategia hyväksyttiin YTV:n hallituksessa 2007. Jäsenkaupungit päättivät samalla antaa YTV:n tehtäväksi ilmastomuutoksen seurannan ja raportoinnin pääkaupunkiseudulla, sekä pääkaupunkiseudun kasvihuonekaasujen päästövähennystavoitteiden seurannan. Lisäksi tehtäväksi annettiin yhteinen pääkaupunkiseudun ilmastomuutoksen sopeutumisen strategian valmistelu. Jäsenkaupungit hyväksyivät Pääkaupunkiseudun ilmastostrategian vuonna 2008 ja Pääkaupunkiseudun sopeutumisen strategian 2011. HSY on toteuttanut sille annettuja tehtäviä vuosittaisten toimintaja taloussuunnitelmiansa mukaisesti. Ilmastostrategian tavoitteita on tarkistettu vuonna 2012. Ilmastomuutoksen sopeutumisen yhteisten toimenpiteiden suunnittelun kannalta on perusteltua, että metropolihallinnon suunnittelualaue kattaa suuremman osuuden Uudenmaan vesistöjen valuma-alueista, koska tulvariskien hallinta on olennainen osa sopeutumista.

Ilmastomuutoksen strategiatyö käsittää esitysluonnoksen mukaan ”sekä ilmastomuutoksen hillintää että sopeutumista koskevien seudullisten toimenpiteiden edistämisen yhteistyössä jäsenkuntien kanssa”. Tehtävät vastaavat sisällöltään HSY:n nykyisin hoitamia.

1.3.4 Seututiedon ylläpito ja tuottaminen

SEUDULLINEN PERUSREKISTERI

HSY:n tehtävistä metropolihallintoon on esitetty siirrettäväksi seututiedon tuottamisen ja ylläpidon tehtävät. Seudulliset paikkatiedot ovat pääkaupunkiseudun kunnissa ja kuntayhtymissä laajasti käytössä ja niiden hallinnoinnin siirtäminen metropolihallinnolle on perusteltua.

Seudullinen perusrekisteri (SePe) on pääkaupunkiseudulla ainoa seudullinen yksikkötasoisia suunnittelua palvelevia ajantasaisia paikkatietoja kokoava ja harmonisoiva järjestelmä. Yhteistyö pohjautuu HSY:n ja pääkaupunkiseudun kuntien väliseen Seudullisen perusrekisterin yhteistyösopimukseen (2010). Seudullisen perusrekisterin tietoja hyödynnetään nykyisin erityisesti kaavoituksessa ja kaupunkisuunnittelussa, joukkoliikennesuunnittelussa sekä tietopalvelu- ja tutkimustehtävissä ja HSY:n omassa työssä.

SePe toimii seudullisen paikkatietopalvelun perustana. Tietovarastoon kootaan ja harmonisoidaan yhtenäiseen muotoon väestö-, rakennus-, kiinteistö-, asemakaava-, yritys- ja toimipaikkatiedot sekä erilaisia suunnittelua palvelevia kartta-, ilmakuva- ja paikkatietoaineistoja, esimerkiksi väestöennustetiedot jne. SePeen pohjautuen kootaan kuntien tarpeiden mukaiset seudulliset paikkatietotuotteet.

RAPORTOINTI

HSY laatii säännöllisesti katsauksia ja raportteja, joissa tarkastellaan esimerkiksi seudun asumista, työssäkäyntiä ja yritystoimintaa. HSY vastaa myös Helsingin seudun maankäytön, asumisen ja liikenteen -aiesopimuksen seurantaraportin kokoamisesta. Lisäksi HSY valmistelee yhteistyössä jäsenkaupunkien kanssa vuosittain paikkatietoon pohjautuvan esityksen Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA:n tukemassa asuntotuotannossa pääkaupunkiseudulla sovellettavista tonttien enimmäishinnoista.

HSY on myös aktiivisesti mukana mm. seudullisena yhteistyönä toteutettavien Helsingin seudun suuntien ja Helsingin seudun aluesarjojen tuotannossa.

TIETOYHTEISTYÖN LAAJENTUMINEN METROPOLIALUEELLE

Yhtenäiset metropolialueen kattavat rekisteri- ja paikkatiedot ovat välttämättömiä metropolikaavan laadinnan taustamateriaaleja. Metropolialueen kunnissa on käytössä erilaisia tietojärjestelmiä rekisteri- ja paikkatietojen ylläpitoon. Tiedot eivät nykyisellään ole saatavilla koko alueelta yhtenäisessä muodossa. Seudullista perusrekisteriä on mahdollista laajentaa kattamaan koko metropolialue niiden tietojen osalta, joita alueen kunnat omissa kuntarekistereissään ylläpitävät. Yhtenäisten rekisteri- ja paikkatietojen pohjalta voidaan laajentaa HSY:n ylläpitämät paikkatietotuotteet koko metropolialueelle.

1.3.5 Vesihuollon yleinen kehittäminen

Metropolilakiesitykseen liittyy ehdotus (8. lakiesitys) vesihuoltolain 5 §:n muuttamisesta. Esityksen mukaan ”*Metropolihallinto sovittaa yhteen kuntien vesihuollon kehittämissuunnittelua sekä alueellista yleissuunnittelua metropolialueella*”.

Kumotun vesihuoltolain (119/2001) 5 §:n mukaan kunnan tuli yhteistyössä alueensa vesihuoltolaitosten kanssa laatia ja pitää ajan tasalla alueensa kattavat vesihuollon kehittämissuunnitelmat. Uuden vesihuoltolain (681/2014)

säättämisen yhteydessä velvollisuus vesihuollon kehittämissuunnitelman laatimiseen lakkautettiin. Muutos on HSY:n kannalta onnistunut ja HSY puolsi sitä lainvalmistelun yhteydessä, koska se mahdollistaa kehittämissuunnitelman laatimisen HSY:n toimesta samanaikaisesti HSY:n koko toiminta-alueelle.

Metropolialueella vesihuollon kehittämissuunnitelmat on mahdollista laatia tarkoituksenmukaisina kokonaisuuksia; HSY:n ohella esimerkiksi KUUMA-kunnat voivat muodostaa oman kokonaisuutensa. Vesihuollon kehittämissuunnittelun koordinointi tapahtuisi maankäytön suunnittelun yhteydessä ja sen painopiste on maankäyttöllinen, ei vesihuoltotekninen.

Alueellinen yleissuunnittelu kattaa usean kunnan vaihtoehtoja järjestää vedenhankinta, verkosto ja jätevesien käsittely parhaalla mahdollisella tavalla sekä ottaa huomioon toimintavarmuuden ja kriisivalmiuden tarpeet.

1.3.6 Tehtävien siirtäminen metropolihallintoon

Lakiesitysluonnoksen mukaan edellä kuvattuihin tehtäviin myönnetty viranomaisluvat (27 §), niihin liittyvät sopimukset ja sitoumukset (29 §) sekä vireillä olevat asiat (28 §) siirtyvät metropolihallinnolle. Siirron ajankohtaa ei pidä sitoa lain voimaantuloajankohtaan, jotta se voidaan toteuttaa tarkoituksenmukaisimmalla tavalla.

Lisäksi metropolihallinnolle siirtyvät ne edellä lueteltuihin tehtäviin liittyvät sopimukset, jotka on tehty metropolialueen ulkopuolisten kuntien kanssa (s. 59). Vastaavasti kolmansien osapuolten kanssa tehdyt sopimukset ilmanlaadun velvoitetarkkailusta sekä muusta ilmanlaadun seurannasta siirtyvät metropolihallinnolle.

Ilmanlaadun seurantaan käytetyt mittausasemat sijoituspaikkasopimuksineen ja sähköliittymineen, mittauslaitteet, varaosat, työkalut ja muut ilmanlaadun seurantaan palvelevat laitteet siirretään metropolihallinnon omistukseen. Vastaavasti seutu- ja ympäristötiedon tietohuoltoyhteistyöhön liittyvät sovellukset, rekisterit, käyttöoikeudet, tekijänoikeudet ja muut vastaavantyyppiset immateriaalioikeudet sekä lisenssit ja HSY:n verkossa oleva data siirretään metropolihallinnolle.

Siirrosta laaditaan jakokirja, jonka HSY:n yhtymäkokous vahvistaa. Korvaus siirtyvästä omaisuudesta kirjataan HSY:n jäsenkuntien osalta HSY:n pääoman vähennykseksi ja metropolihallinnon osalta pääoman lisäykseksi. Vastaavasti rahassa maksettu lunastushinta tilitetään jäsenkunnille kuntaosuuksien palautuksena.

Siirtyvissä tehtävissä toimiva henkilöstö siirtyy metropolihallintoon yhteistointalain mukaisesti siten, että kyseessä on liikkeenluovutus (s. 66).

HSY:stä siirtyvän henkilökunnan määräksi esitetään lakiesitysluonnoksen kohdassa 4.6.6 (s. 68) yhteensä 41 henkilötyövuotta. Luku perustuu arvioon, joka on esitetty siitä lähtökohdasta, että metropolihallintoon siirretään hallinnosta vastaavaa henkilöstöä eri organisaatioista. Kun esitys on kuitenkin laadittu lähtökohdasta, jonka mukaan HSL:n organisaatio kokonaisuudessaan muodostaa metropolihallinnon rungon, on tässä vaiheessa perusteltua ilmoittaa HSY:n osalta pelkästään siirtyviä tehtäviä hoitavat henkilöt ilman tarvittavia tukipalveluita.

Seutu- ja ympäristötiedon vakanssit ovat yhteensä 33 htv. Tästä määrästä laskennallisesti 3 htv käytetään HSY:n muiden kuin metropolihallintoon siirret-

täväksi esitettyjen tehtävien hoitoon (esimerkiksi ympäristövastuuraaportointi tai materiaalivirtojen hallinta). Varsinaisten substanssitehtävien hoitoon tarvitaan siis noin 30 htv panos. Tämä luku on syytä esittää sivun 68 1. kappaleessa. Esitetty 41 htv sisältää lisäksi arvioitua viestintä- ja tukipalvelutarpeet, strategisen suunnittelun sekä ilmastoinfon. Näiden osalta henkilötyövuosien arviointi tässä vaiheessa ei ole perusteltua.

1.4 1d. Metropolivaltuusto (5 §)

HSY:llä ei ole huomauttamista.

1.5 1e. Metropolivaalit (7 – 13 §)

HSY:llä ei ole huomauttamista vaalijärjestelmään.

1.6 1f. – 1h. Säännösehdotukset 14 - 21 §

HSY:llä ei ole huomauttamista.

1.7 1i. Metropolihallinnon toiminnan käynnistäminen (22 §)

Säännöksen perusteluissa (s. 79) todetaan edustajainkokouksen tehtäviksi perussopimuksen ja johto- ja hallintosäännön valmistelu sekä osallistuminen metropolisopimuksen valmisteluun. Johtosäännöllä tarkoitettaneen tässä väliaikaista sääntöä, koska johtosääntö määrittelee sekä toimintaorganisaation että johtamisjärjestelmän, joiden sisältö on sidoksissa strategiatyöhön. Organisaation strategian ja johtamisjärjestelmän sekä sen organisaatorakenteen yksityiskohtien vahvistaminen ja avainhenkilöiden valinta kuuluu vaaleilla valitun valtuuston ja sen asettaman hallituksen tehtäviin.

Aikataulullisesti tämä tarkoittaa, että jos vaalit eduskuntakäsittelyssä olevan kuntalain mukaisesti pidetään keväällä 2017, painottuu lopullinen strategia- ja organisaatiovalmistelu vuoden 2017 syyskauteen. Perussopimuksen valmistelu ja siihen liittyvät rahoitusneuvottelut tulisi saada valmiiksi ennen vuoden 2016 loppua.

Edustajainkokouksen ja sen alaisten valmistelijoiden työskentely tulee organisoida erilleen HSL:n perustehtävistä. Valmistelu tapahtuu edustajainkokouksen alaisena, mutta HSL:n operatiivisen toiminnan tulee voida jatkua sen oman yhtymäkokouksen ja hallituksen alaisena.

Käytännössä toiminnan jatkuvuus on parhaiten toteutettavissa silloin, kun HSL pysyy koko siirtymäkauden ajan erillisenä juridisena henkilönä ja sen Y-tunnus tai pankkiyhteydet ja erilaiset rekisteröinnit eivät muutu. Lailla ei muutoinkaan pidä sitoa muutosta liian tiukasti tiettyyn menettelyyn; esimerkiksi operatiivisten toimintojen jättäminen HSL –kuntayhtymään, kuntayhtymän muuttaminen liikelaitoskuntayhtymäksi ja liikelaitoskuntayhtymän liittäminen metropolihallinnon (kuntayhtymä) liikelaitokseksi tai fuusioiminen emokuntayhtymään voisi olla toimivampi käytännön ratkaisu, kuin lain perusteluissa mainittu ”tehtävien siirtäminen metropolihallinnolle”.

Metropolivaltuusto aloittaa toimintansa 1.6.2017. Koska metropolihallitus asetetaan vasta sen ensimmäisessä kokouksessa, ei HSL:n operatiivisia tehtäviä voi siirtää tätä ajankohtaa aikaisemmin metropolihallinnon hoidettavaksi. Täysitehoisesti metropolihallinnon toiminta on mahdollista käynnistää aikaisintaan 1.1.2018 lukien. Laissa tulisikin antaa selkeä ajankohta tehtävien siirrolle 1.1.2018 lukien.

HSY:stä siirtyvien tehtävien organisointi tulee selvittää erikseen ja tältä osin omaisuuden, oikeuksien ja velvoitteiden siirtymisestä sopia erikseen erityisellä saantokirjalla. Käyttökelpoisen mallin tarjoaa YTV:n jakokirja, jolla toteutettiin YTV:n jako HSY:n ja HSL:n kesken. Laissa ei tulisi ottaa liian kategorisesti kantaa HSY:stä siirtyvien sopimuksien ja sitoumusten siirtymisajankohtaan (27 – 28 § on sidottu lain voimaantuloajankohtaan).

Selkein tapa olisi todeta yleissäännöksellä, että HSY:ltä 4 §:n mukaan metropolihallinnolle siirtyvä omaisuus sekä 29 §:ssä tarkoitetut oikeudet ja velvollisuudet on siirrettävä metropolihallinnolle viimeistään tiettyyn ajankohtaan mennessä tai tietyn ajan kuluttua lain voimaantulosta. Luovutus vaatii joka tapauksessa oikeudellisen dokumentin, jossa riittävästi yksilöidään luovutettavat ja siirtyvät omaisuuserät ja muut siirron kohteena olevat asiat. Pelkkä lain säännös ei riitä saannon rekisteröimiseksi tai kirjaamiseksi.

HSL:n osalta 27 – 29 §:ssä oleva menettely on periaatteessa mahdollinen, koska HSL siirtyy kokonaisuudessaan osaksi metropolihallintoa. Sen sijaan HSY:ltä siirtyvien tehtävien osalta tämä ei kaikissa tapauksissa ole mahdollista: esimerkiksi sopimus, joka koskee koko HSY:tä (esimerkiksi kaikkia henkilöitä taikka kaikkea omaisuutta tai palveluita) on irtisanottava metropolihallintoon siirtyvien henkilöiden tai omaisuuden osalta ja vastaava sopimus tehtävä metropolihallinnon ja palveluntarjoajan kesken.

1.8 1j. – 1m. Säännökset 23 – 26 §

HSY:llä ei ole huomauttamista.

1.9 1n. – 1p. Säännökset 27 – 30 §

Kunnan ja kuntayhtymän viranhaltijan irtisanomissuojaa on käsitelty kuntarakennelakia koskevassa hallituksen esityksessä (HE 31/2013, s. 83, 29 §:n yksityiskohtaiset perustelut). HSY pitää tärkeänä henkilöstön aseman turvaamista ja irtisanomissuojaa myös tilanteissa, joissa kuntayhtymän henkilöstö siirtyy kunnan tai toisen kuntayhtymän palvelukseen.

Muita säännöksiä on käsitelty edellä kohdissa 1.3.6 ja 1.7.

2 Maankäyttö- ja rakennuslain muuttaminen

HSY:llä ei ole huomauttamista.

3 Muut lakiehdotukset

3.1 Laki pääkaupunkiseudun kuntien jätehuoltoa koskevasta yhteistoiminnasta

Alkuperäisessä muodossaan (829/2009) laki koski joukkoliikennettä ja jätehuoltoa. Lakia säädettäessä erityisesti jätehuolto todettiin tehtäväksi, jonka hoitaminen edelleenkin kuntien yhteistyönä on varmistettava mm. Ämmänsuon kaatopaikan jälkihoidon varmistamiseksi.

Vesihuollon, erityisesti raakaveden hankinnan ja vedenpuhdistuksen osalta yhteistyö myös jatkossa on välttämätöntä; perustuuhan raakaveden hankinta ja vedenpuhdistus Päijännetunneliin ja keskitettyihin vedenpuhdistuslaitoksiin. Dämmanin laitoksen lakkauttamisen jälkeen Espoossa tai Vantaalla ei ole infrastruktuuria raakaveden hankintaan eikä vedenpuhdistuskapasiteettia, vaan molemmat puhdistuslaitokset (Pitkäkoski ja Vanhakaupunki) varavedenottoineen ovat Helsingin alueella. Tästä syystä olisi perusteltua lisätä myös vesihuolto lain piiriin.

HSY katsoo, että lain otsikkoon ja säännöksiin tulisi lisätä jätehuollon lisäksi myös vesihuolto.

4 Lausunnonantajan esille ottamat muut kysymykset ja asiat

Lainvalmistelun laadun olisi tullut olla parempi; metropolialueen kuntayhtymät, joita metropolihallinto koskisi, eivät ole saaneet olla mukana valmistelussa riittävällä tavalla ja tuoda omaa asiantuntemustaan valmisteluun.

5 Yhteenveto

HSY:lla puoltaa edellä esitetyin ehdoin esitystä siltä siirtyvien tehtävien tehtävämäärityksen osalta.

Yhteenvetona HSY esittää, että hallituksen esitykseen tehtäisiin seuraavat täsmennykset:

1. Sivun 68 ensimmäisessä lauseessa oleva henkilötövuosien lukumäärä 41 muutetaan muotoon 30;
2. Metropolihallinnon varsinaisen toiminnan käynnistymisajankohdaksi vahvistettaisiin 1.1.2018;
3. HSL:n tehtävien sekä niitä koskevien viranomaislupien, vireillä olevien asioiden sekä sopimusten ja sitoumusten siirtymisajankohta erotettaisiin lain voimaantuloajankohdasta ja määriteltäisiin päivämääränä, joka olisi 1.1.2018;
4. HSY:ltä siirtyviin tehtäviin liittyviä viranomaislupia, vireillä olevia asioita sekä sopimuksia ja sitoumuksia ei mainittaisi 27 – 29 §:ssä. Mikäli näiden siirtymisestä katsotaan tarvittavan lain säännökset, todettaisiin sopimusten ja sitoumusten osalta, että "ne tulee siirtää metropolihallinnolle viimeistään 1.1.2018";
5. Yhteistoimintaa pääkaupunkiseudulla koskevaan lakiin sisällytetään myös vesihuolto sekä
6. HSY ja HSL - kuntayhtymät sekä Uudenmaan liitto kytetään mukaan lain jatkovalmisteluun.

Lisätietoja antaa tarvittaessa hallintojohtaja Matti Hilli, p. 040 580 4940.

Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä

Toimitusjohtaja

Raimo Inkinen